

XLIV J. V. VESKI PÄEV

XLIV J. V. Veski päev „Eesti keele arengukavast ja Eesti keeltest” toimus 27. juunil Tartu Ülikoolis. Ettekandeid oli neli.

Jüri Valge (Haridus- ja Teadusministeerium) ütles oma ettekannet „Eesti keele arengukava esimene pool aastat” alustades, et veel ei ole ette näidata suuri saavutusi, kuid arengusuundadele saab osutada. Olulisim muutus on arengukava elluviimisseminarid, mille eesmärk on üldisi ülesandeid konkreitseerida ning need põhitäitjate vahel ära jagada. Lühikese ajaga on mõni kavandatud ülesanne juba täidetud: veebilehtede, kaubamärkide avaliku eksponeerimise, lepingute ja meediaväljaannete keeletarvitus on keeleseaduse uues versioonis kirjas nii, nagu arengukava ette näeb; samuti nõue, et poliitreklaam peab olema eestikeelne, ning alkoholi-seaduse muudatus; täpselt on lahti kirjutatud Keeleinspektiooni järelevalvepädevus ja tekitatud võimalus keeleõppefirmade töö kontrollimi-

seks. Riigikogu eesti keelt tähtsustava põhiseadusemuudatuse mõju on tunda keeleseaduses ja selle rakendusaktides. Õigusloome alal tõstis ta esile eesti kirjakeele normi rakendamise määruse.

On fikseeritud kohustused anda 2013. aastal välja uus ÕS ja teha arengukava kehtivuse lõpuks internetis tasuta kättesaadavaks 3–5 sõnaraamatut, jätkata tasuta keelenõu andmist, avaldada 2015. aastal keelekorralduse käsiraamat ja 2017. aastal „Kirjakeele teataja III”. 2012. aastal ilmub koostöös Tartu keelehooldekeskusega valik ERR-i keelehooldeartikleist ja 2013. aastal nimede häälde-sõnastik, tänavu on tulemas keeletarvituse hea tava piirjooned ja fraseologismide kasutamise juhendid. Jätkub saade „Keelesõnum” ning on alanud koostöö ERR-iga, et alates järgmise aasta jaanuarist saata igal hommikul eetrise keeleklipp.

Eesti keele piirkondlike erikujude ja väliseestlaste eesti keele alal täidetakse kehtivaid ja jätkuvaid programme,

lisaks tihendatakse ajalehe *Uma Maa* ilmumist ja murdekeelsete raadiosaadete tegemist.

Alustatud on eesti keele akadeemiliste tervikkäsitluste koostamist (fonoloogia, sõnamoodustus, lauseõpetus). Keeletehnoloogia teema on jõudnud Haridus- ja Teadusministeeriumis tiptähelepanu alla.

Tõnu Tender (Haridus- ja Teadusministeerium) arutles oma ettekandes „Hunt lambanahas? Võõrkeeled eesti keele arengukavas” selle üle, kas võõrkeeled, nende oskamine ja kasutamine muudab eestlased vähem eestlasteks ning kas Eesti õigusaktid soodustavad eri võõrkeelte õppimist ning kasutamist.

Eesti keelepoliitikat on kujundanud arusaam, et rahvuse määrab keel. Seda kinnitab eesti keele käsitlemine seadusloomes: eesti keel on eesti identiteedi kandja ja Eesti (ainus) riigikeel, Eesti Vabariik peab põhiseaduse preambuli järgi tagama eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimise läbi aegade.

Leidub nii poliitikuid kui ka lingviste, kelle arvates kujutab võõrkeelteoskus ja nende (eriti inglise keele) rohke kasutamine eesti keelele potentsiaalset ohtu.

Eesti keele arengustrateegia eesmärkideks on Eesti elanikkonna võõrkeeleõppe valikute mitmekesistamine ning keeleõppe taseme tõstmine. Koostatud on Eesti võõrkeelte strateegia aastani 2015 ning võõrkeelte strateegia rakenduskava aastateks 2009–2011 (<http://www.hm.ee/index.php?popup=download&id=8929>), A2, B1, B2 ning C1 taseme kirjeldused. Uues riiklikus õppekavas (2010) on nii eesti keele kui ka võõrkeelte õpetamine viidud kooskõlla Euroopa keeleõppe raamdokumendi põhimõtete (keeleoskustasemetega). Eestis on läbi viidud Euroopa Komisjoni algatatud Euroopa keeleoskuse uuring (tulemused selguvad 2012. aastal). Koostöös Euroopa Nõukogu ekspertidega on valminud Eesti keelehariduspoliitika ülevaade (2010/2011), mis on saadaval nii

EN-i keelepoliitika talituse kui ka Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehel.

Birute Klaas-Lang (TÜ) rõhutas oma ettekandes „Eesti keel ülikoolis ja teaduses”, et keelekõnelejad saavad end oma tuleviku suhtes turvaliselt tunda siis, kui selles keeles on võimalik omandada kõrgharidust. 2010/2011. õppeaastal õppis Eestis ülikoolides ja rakenduskõrgkoolides ligi 68 000 üliõpilast kas eesti, vene või inglise keeles ja on tähelepanuväärne, et eestikeelse ja mitte-eestikeelse õppe suhtarvud on viimase viie aasta jooksul jäänud samaks.

Tänapäeval otsitakse kõrghariduse arengus tasakaalu rahvusliku ja rahvusvahelise vahel, et tagada koolile ühelt poolt rahvusvaheline avatus ja nähtavus ning teiselt poolt säilitada ka eestikeelne õpe kõigil erialadel. Eesti kõrghariduse rahvusvahelistumise strateegia muudab doktoriõppe veel ingliskeelsemaks, veidi vähemal määral on ingliskeelsuse kasvu näha magistriõppes, kuid mõistlik tasakaal on seni säilinud. 2010/2011. õppeaastal võis tõdeda, et ükski õppekava ei olnud Eestis võõrkeelestunud.

Enamik teadlasi eelistab praegu publitseerida võõrkeeles. Missiooni- teadlike teadlaste eestikeelne toodang on paljuski nende n-ö eralõbu, mis akadeemilise tegevuse hindamisel arvesse ei lähe. Ka eesti keele alane uurimistöö on peamiselt artiklipõhine ja paljuski ingliskeelne, puudust tuntakse just mahukatest tervikkäsitlustest. Viimased kolm aastat on toonud kaasa Tartu Ülikoolis eestikeelsete doktoritööde hulga märkimisväärse vähenemise: näiteks 2010. aastal kaitstud töödest on alla 10 % eestikeelsed. Tartu Ülikool on võtnud vastu otsuse, et kõigil võõrkeelsetel doktoritöödel peab olema ammendav eestikeelne kokkuvõte.

Et tasakaalustada publikatsioonide ingliskeelsust ja vältida mõne eriala täielikku kadumist eestikeelsest kultuuriruumist, tuleb soodustada eesti-

keelset õpet ja kindlustada kõigil erialadel eestikeelsete õppekavade pakkumine.

Anna Verschik (TLÜ) selgitas oma ettekandes „Keelepoliitika ja „muulaste” hoiakud: mikrouurimus”, et tavapärased sotsioloogilised küsitlused rahvuse ja keele alusel ei pea paika ja et tegelikult on mitte-eestlased päris mitmekesine rühm. Kogu Baltikumis ja eriti Eestis on nn venekeelne kogukond väga kõrge astme üldistus, sest keelelised piirid ei lange alati kokku etniliste, sotsiaalsete jm piiridega. Ühtne keel, olgu vene või mõni muu, on Anna Verschiku sõnul näilikkus.

Et vastu võtta keelepoliitilisi otsuseid, tuleb hästi tunda neid, keda need puudutavad. Uurimismaterjali pakuvad siin venekeelsed blogid, mis on n-ö isiklik virtuaalne ruum, kus ei pruugi toimida niisugused piirangud nagu jututubades, foorumites ja mujal, peale keele on seal näha ka muid, keeleväliseid asju.

Pärast ettekandeid siirduti Raadi kalmistule, kus Reet Kasik kõneles J. V. Veski õppejõutööst ja tema jätkuvast mõjust filoloogidele tänapäevani välja.

KILLU PALDROK